

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO TIZZANO

της 14ης Νοεμβρίου 2002¹

1. Με τρεις χωριστές διατάξεις της 12ης Δεκεμβρίου 2000 και της 14ης και της 28ης Φεβρουαρίου 2001 το Verfassungsgerichtshof και το Oberster Gerichtshof (Αυστρία) υπέβαλαν στο Δικαστήριο ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 95/46/ΕΚ, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών² (στο εξής: οδηγία 95/46 ή απλώς οδηγία), καθώς και ως προς την ερμηνεία γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της εμπιστευτικότητας. Συνοπτικά, τα αιτούντα δικαστήρια ερωτούν αν οι σχετικές διατάξεις και γενικές αρχές εμποδίζουν την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως που επιβάλλει τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τους μισθούς ορισμένων υπαλλήλων δημοσίων φορέων και οργανισμών, με σκοπό την αναγραφή τους, με μνεία του ονόματος του κάθε εργαζομένου, σε έκθεση την οποία συντάσσει κρατικό όργανο (το Ελεγκτικό Συνέδριο), προοριζόμενη να δημοσιευθεί.

Το νομικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

2. Για τον προσδιορισμό του νομικού πλαισίου των υπο κρίση υποθέσεων πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: Ευρωπαϊκή Σύμβαση), το οποίο παραθέτουν ρητά ορισμένα από τα ερωτήματα, κατά το οποίο:

«1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινι-

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 (ΕΕ L 281, σ. 1).

κών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.»³.

Η οδηγία 95/46

3. Σε κοινοτικό επίπεδο, η σχετική ρύθμιση είναι η οδηγία 95/46, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 95 ΕΚ) με σκοπό τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω της εναρμονίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών περί της προστασίας των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

4. Η οδηγία στηρίζεται στην ιδέα «ότι οι διαφορές που υπάρχουν στα κράτη μέλη ως προς το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι δυνατόν να εμποδίζουν τη διαβίβαση των δεδομένων αυτών από το έδαφος ενός στο έδαφος άλλου κράτους μέλους· ότι οι διαφορές αυτές ενδέχεται συνεπώς να φέρουν εμπόδια στην άσκηση πολλών οικονομικών

δραστηριοτήτων σε κοινοτικό επίπεδο, να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να δυσχεράνουν το έργο των διοικητικών αρχών στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» (έβδομη αιτιολογική σκέψη). Συνεπώς, ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε «ότι, για την εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρέπει να υπάρχει ίσος βαθμός προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών σε όλα τα κράτη μέλη». Προς επίτευξη του σκοπού αυτού έκρινε ότι απαιτείτο εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο, διότι ο σκοπός της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, «που είναι ζωτικός για την εσωτερική αγορά, δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνον μέσω των ενεργειών των κρατών μελών, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της έκτασης των υφιστάμενων αποκλίσεων μεταξύ των οικείων εθνικών νομοθεσιών καθώς και της ανάγκης συντονισμού των νομοθεσιών των κρατών μελών, προκειμένου η διασυννοητική ροή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να ρυθμίζεται με συνέπεια και σύμφωνα με τον στόχο της εσωτερικής αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 7Α της Συνθήκης» (όγδοη αιτιολογική σκέψη). Αντιθέτως, κατόπιν της λήψεως μέτρων περί προσεγγίσεως των εθνικών νομοθεσιών, «λόγω της ισοδύναμης προστασίας που θα προκύψει από την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, τα κράτη μέλη δεν θα μπορούν πλέον να εμποδίζουν την μεταξύ τους ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων, και κυρίως της ιδιωτικής ζωής» (ένατη αιτιολογική σκέψη).

3 — Η διάταξη αυτή επαναλαμβάνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά το οποίο «κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του». Όσον αφορά ειδικότερα την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το άρθρο 8 του ως άνω Χάρτη διευκρινίζει περαιτέρω:
«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.»

5. Έτσι, ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε ότι δεν μπορεί να υπάρξει ένας «ίσος βαθμός

προστασίας σε όλα τα κράτη μέλη» χωρίς να ληφθεί υπόψη η ανάγκη «να γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα των φυσικών προσώπων» (τρίτη αιτιολογική σκέψη). Από την πλευρά αυτή, θεώρησε ιδίως «ότι στόχος των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι η διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, όπως επίσης αναγνωρίζεται στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου». Για τον λόγο αυτό, έκρινε ότι «η προσέγγιση των εν λόγω νομοθεσιών δεν πρέπει να οδηγήσει στην εξασθένηση της προστασίας που εξασφαλίζουν αλλά, αντιθέτως, πρέπει να έχει ως στόχο την κατοχύρωση υψηλού επιπέδου προστασίας στην Κοινότητα» (δέκατη αιτιολογική σκέψη).

6. Έτσι, το άρθρο 1 της οδηγίας πρέπει να ερμηνεύεται ενόψει των ανωτέρω σκέψεων· το άρθρο αυτό ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, την προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού

χαρακτήρα μεταξύ των κρατών μελών για λόγους συναφείς με την προστασία που εξασφαλίζεται δυνάμει της παραγράφου 1.»

7. Όσον αφορά τους κύριους ορισμούς που δίδει το άρθρο 2 της οδηγίας, πρέπει να υπομνησθεί εν προκειμένω ότι:

α) ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» νοείται «κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί (το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα)· ως πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί λογίζεται το πρόσωπο εκείνο που μπορεί να προσδιοριστεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσοτέρων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από φυσική, βιολογική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική άποψη»·

β) ως «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» νοείται «κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιούνται με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων διαδικασιών και εφορμίζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώρηση, η οργάνωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η τροποποίηση, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η ανακοίνωση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η εναρμόνιση ή ο συνδυασμός, καθώς και το κλειδωμα, η διαγραφή ή η καταστροφή»·

γ) ως «υπεύθυνος της επεξεργασίας» νοείται «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας που μόνος ή από κοινού με άλλους καθορίζει τους στόχους και τον τρόπο της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

8. Το άρθρο 3 ορίζει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, διευκρινίζοντας, στην παράγραφο 1, ότι οι διατάξεις της οδηγίας αυτής «εφαρμόζονται στην αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο». Εντούτοις, κατά την παράγραφο 2, η οδηγία δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

— «η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όπως οι δραστηριότητες που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, εν πάση περιπτώσει, στην επεξεργασία δεδομένων που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής ευημερίας του, εφόσον η επεξεργασία αυτή συνδέεται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου»,

— ή «η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων».

9. Στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως πρέπει να υπομνησθούν επιπλέον ορισμένες διατάξεις του κεφαλαίου II της οδηγίας, με τίτλο «Γενικές προϋποθέσεις σχετικά με τη θεμιτή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (άρθρα 5 έως 21). Ειδικότερα, σημειώνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, «τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει:

α) να υφίστανται σύννομη και θεμιτή επεξεργασία·

β) να συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και η μεταγενέστερη επεξεργασία τους να συμβιβάζεται με τους σκοπούς αυτούς. Η μεταγενέστερη επεξεργασία για ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς σκοπούς δεν θεωρείται ασυμβίβαστη εφόσον τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες εγγυήσεις·

γ) να είναι κατάλληλα, συναφή προς το θέμα και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέγονται και υφίστανται επεξεργασία·

[...]

10. Το άρθρο 7 ρυθμίζει στη συνέχεια τις περιπτώσεις στις οποίες η «επεξεργασία

δεδομένων προσωπικού χαρακτηρήα μπορεί να γίνεται», διευκρινίζοντας ότι, καθόσον μας αφορά εν προκειμένω, η επεξεργασία επιτρέπεται αν είναι απαραίτητη «για την τήρηση εκ του νόμου υποχρεώσεως του υπευθύνου της επεξεργασίας» ή «για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος ή επιπίπτοντος στην άσκηση δημοσίας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο της επεξεργασίας ή στον τρίτο στον οποίο ανακινούνται τα δεδομένα».

11. Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 13 επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από ορισμένες διατάξεις της οδηγίας, ιδίως από το άρθρο 6, παράγραφος 1, αν τούτο απαιτείται για τη διαφύλαξη, μεταξύ άλλων, «σημαντικού οικονομικού ή χρηματοοικονομικού συμφέροντος κρατών μελών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των νομοσφατικών, δημοσιονομικών και φορολογικών θεμάτων» (στοιχείο ε') ή «αποστολής ελέγχου, επιθεώρησης ή ρυθμιστικών καθηκόντων που συνδέονται, έστω και ευκαιριακά, με την άσκηση δημοσίας εξουσίας» σε ορισμένες περιπτώσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται αυτή του προαναφερθέντος στοιχείου ε' (στοιχείο στ').

12. Παραθέτω, τέλος, το άρθρο 22, κατά το οποίο «τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου σε περίπτωση παραβίασης δικαιωμάτων κατοχυρωμένων από την εθνική νομοθεσία που εφαρμόζεται στη σχετική επεξεργασία».

Η αυστριακή νομοθεσία

13. Τα άρθρα 126b, 126c, 127, 127a και 127b του Bundesverfassungsgesetz (αυστριακού ομοσπονδιακού συντάγματος) διέπουν τις αρμοδιότητες του Rechnungshof (αυστριακού Ελεγκτικού Συνεδρίου), προβλέποντας τον εκ μέρους του εν λόγω οργάνου λογιστικό έλεγχο των ακολούθων οργανισμών ή φορέων: του ομοσπονδιακού κράτους, των ομοσπόνδων κρατών (Länder), των μεγάλων δήμων και — σε περίπτωση υποβολής αιτιολογημένου αιτήματος εκ μέρους κυβερνήσεως ομοσπόνδου κράτους — των κοινοτήτων κάτω των 20 000 κατοίκων, των ενώσεων δήμων και κοινοτήτων, των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, των εκ του νόμου προβλεπομένων επαγγελματικών ενώσεων, των οργανισμών, ταμείων και ιδρυμάτων που διοικούνται από ομοσπονδιακά όργανα ή όργανα ή όργανα των ομοσπόνδων κρατών ή από άτομα που έχουν λάβει εντολή από τα όργανα αυτά, καθώς και των επιχειρήσεων που διοικούνται από το Ομοσπονδιακό Δημόσιο, από ένα ομόσπονδο κράτος ή από οργανισμό τοπικής αυτοδιοικήσεως, ή των επιχειρήσεων στις οποίες μετέχουν το Δημόσιο ή οι ως άνω δημόσιες αρχές ατομικά ή από κοινού με άλλους οργανισμούς φορείς υποκείμενους στον έλεγχο του Rechnungshof) με συμμετοχή ύψους τουλάχιστον 50 % σύμφωνα με τον νόμο περί εταιριών, ή επιχειρήσεων ελεγχόμενων από τη δημόσια αρχή με άλλο τρόπο. Το άρθρο 31a, παράγραφος 1, του Rundfunkgesetz⁴ (αυστριακού νόμου περί ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών) ορίζει επιπλέον ότι το Österreichischer Rundfunk (το εθνικό αυστριακό ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο, στο εξής: ÖRF) υπόκειται επίσης στον έλεγχο του Rechnungshof.

14. Κατά το άρθρο 8 του Bundesverfassungsgesetz über die Begrenzung von

4 — BGBl. 1984/379 (Wv) όπως τροποποιήθηκε, BGBl. I, 2000/49.

Bezügen öffentlicher Funktionäre⁵ (ομοσπονδιακού συνταγματικού νόμου περί περιορισμού των μισθών των υπαλλήλων του Δημοσίου, BGBl. I 1997/64, όπως τροποποιήθηκε, στο εξής: συνταγματικός νόμος):

«1. Οι οργανισμοί και φορείς που υπόκεινται στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Rechnungshof) οφείλουν να κοινοποιούν εντός του πρώτου τριμήνου κάθε δεύτερου ημερολογιακού έτους στο Ελεγκτικό Συνέδριο τους μισθούς ή συντάξεις των φυσικών προσώπων τα οποία τουλάχιστον ένα εκ των δύο προηγούμενων ετών έλαβαν μισθούς ή συντάξεις οι οποίοι υπερβαίνουν κατά 14 φορές το 80 % του μηνιαίου βασικού ποσού που ορίζεται στο άρθρο 1 [ήτοι 14 φορές 5 887,87 ευρώ το 2000]. Οι οργανισμοί και φορείς οφείλουν, επίσης, να κοινοποιούν τους μισθούς ή συντάξεις εκείνων οι οποίοι λαμβάνουν δεύτερο μισθό ή δεύτερη σύνταξη από οργανισμό ή φορέα υποκείμενο στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. [...] Αν οι οργανισμοί και φορείς δεν συμμορφωθούν προς την υποχρέωση αυτή, το Ελεγκτικό Συνέδριο οφείλει να προβεί σε έλεγχο των σχετικών φακέλων και να συντάξει την έκθεσή του βάσει αυτών των στοιχείων.

[...]

3. Το Ελεγκτικό Συνέδριο παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα στοιχεία αυτά — χωριστά ανά έτος — σε ειδική έκθεση. Στην έκθεση

αυτή απαριθμούνται όσοι λαμβάνουν ετησίους μισθούς ή συντάξεις από οργανισμούς και φορείς υποκείμενους στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και υπερβαίνουν το καθοριζόμενο στο άρθρο 1 ποσό. Η έκθεση διαβιβάζεται στο Nationalrat [εθνικό κοινοβούλιο], στο Bundesrat [ομοσπονδιακό κοινοβούλιο], και στα Landtagen (κοινοβούλια των ομοσπόνδων κρατών).»

15. Όπως αναφέρθηκε κατά τη διαδικασία, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ως άνω συνταγματικού νόμου συνάγεται ότι η επίμαχη έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει τα ονόματα των υπαλλήλων και παράλληλα το ύψος του μισθού τους. Στη συνέχεια η έκθεση λαμβάνει ευρεία δημοσιότητα, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται «η ευρεία πληροφόρηση του Αυστριακού κοινού επί των αποδοχών που καταβάλλει το Δημόσιο»⁶.

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

Τα πραγματικά περιστατικά και τα προδικαστικά ερωτήματα στην ερώτηση C-465/00

16. Αφορμή για την υπόθεση C-465/00 έδωσε διαφορά ως προς την ερμηνεία του άρθρου 8 του συνταγματικού νόμου μεταξύ του Rechnungshof και διαφόρων φορέων και

5 — BGBl. I, 1977/64.

6 — Πρόταση νόμου και έκθεση της οικείας επιτροπής, 453/A και 687 BlgNR, 20. GP.

οργανισμών υποκειμένων στον έλεγχο του, ήτοι ορισμένων φορέων και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (του Ομόσπονδου Κράτους του Niederösterreich, του δήμου Wiener Neustadt και της κοινότητας Kaltenleutgeben), της Αυστριακής Κεντρικής Τράπεζας (Österreichische Nationalbank), μιας εκ του νόμου προβλεπόμενης επαγγελματικής ενώσεως (Wirtschaftskammer Steiermark), μιας δημόσιας επιχειρήσεως επιφορτισμένης με «αποστολή γενικού συμφέροντος» (του ÖRF), και μιας δημόσιας επιχειρήσεως κερδοσκοπικού σκοπού, «η οποία ανταγωνίζεται άλλες εθνικές και αλλοδαπές επιχειρήσεις μη υποκειμένες στον έλεγχο του Rechnungshof» (της Austrian Airlines, Österreichische Luftverkehrs-Aktiengesellschaft, στο εξής: Austrian Airlines).

17. Ειδικότερα, επ' ευκαιρία ελέγχου αφορώντος τις συντάξεις και τις αποδοχές που καταβλήθηκαν το 1998 και το 1999, οι ανωτέρω φορείς και οργανισμοί περιορίστηκαν στην ανακοίνωση ανωνύμως στοιχείων σχετικά με τα εισοδήματα των υπαλλήλων τους, με εξαίρεση το Wirtschaftskammer Steiermark, το οποίο δεν κοινοποίησε κανένα σχετικό στοιχείο. Όταν το Rechnungshof επιχείρησε στη συνέχεια να προβεί σε απευθείας έλεγχο των σχετικών λογιστικών εγγράφων, οι ως άνω φορείς και οργανισμοί δεν δέχθηκαν τον έλεγχο ή τον δέχθηκαν υπό τον όρο (τον οποίο απέρριψε το Rechnungshof) ότι τα επίμαχα στοιχεία πρέπει να δοθούν στη δημοσιότητα χωρίς μνεία των ονομάτων.

18. Το Rechnungshof προσέφυγε ενώπιον του Verfassungsgerichtshof, ζητώντας του να κρίνει ότι το Rechnungshof είναι αρμόδιο προς διενέργεια του ελέγχου όσον αφορά τους ανωτέρω φορείς και οργανισμούς προκειμένου να συντάξει την έκθεση περί των εισοδημάτων για την οποία κάνει λόγο το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου. Οι

καθόν της κύριας δίκης ζήτησαν να απορριφθεί το αίτημα του Rechnungshof και να γίνει δεκτό ότι είναι παράνομη η μνεία, στην έκθεση αυτή, του ονόματος και της θέσεως των εμπλεκόμενων ατόμων. Συναφώς, ισχυρίστηκαν μεταξύ άλλων ότι η δημοσίευση του ονόματος και της θέσεως των ως άνω ατόμων αντιβαίνει προς τις διατάξεις της οδηγίας και προς τις κοινοτικές αρχές στον τομέα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, καθώς και ότι δημιουργεί ένα παράνομο εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

19. Ενόψει των ζητημάτων αυτών, το Verfassungsgerichtshof έκρινε στη συνέχεια απαραίτητο να υποβάλει στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν την έννοια οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, εκείνες που αφορούν την προστασία δεδομένων, ότι αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής νομοθετικής ρυθμίσεως σύμφωνα με την οποία ένα κρατικό όργανο υποχρεούται να συλλέγει και να διαβιβάζει στοιχεία σχετικά με το εισόδημα με σκοπό τη δημοσίευση των ονομάτων και των εισοδημάτων των υπαλλήλων:

- α) ενός οργανισμού ή φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης,
- β) ενός δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού σταθμού,

- γ) της Κεντρικής Τράπεζας,
- δ) ενός εκ του νόμου προβλεπόμενου φορέα εκπροσώπησης συμφερόντων,
- ε) μιας επιχείρησης λειτουργούσας κατά τους κανόνες της ελεύθερης οικονομίας και μερικώς ευρισκόμενης υπό τον έλεγχο του κράτους;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης εκ μέρους του Δικαστηρίου στο ανωτέρω ερώτημα, έστω μερικώς:

Έχουν απευθείας εφαρμογή οι διατάξεις αυτές, που αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής νομοθετικής ρυθμίσεως με το ανωτέρω περιεχόμενο, υπό την έννοια ότι μπορούν να τις επικαλεσθούν όσοι υποχρεούνται να αποκαλύψουν τέτοια στοιχεία, προκειμένου να εμποδίσουν την εφαρμογή αντιθέτων διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας;»

Τα πραγματικά περιστατικά και τα προδικαστικά ερωτήματα στις υποθέσεις C-138/01 και C-139/01

20. Η Christa Neukomm και ο Josef Lauermann είναι μισθωτοί του ÖRF, το οποίο τους καταβάλλει μισθό υπερβαίνοντα

το όριο που προβλέπει το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου. Δυνάμει της διατάξεως αυτής, επομένως, το ÖRF υποχρεούται σε κοινοποίηση στο Rechnungshof των στοιχείων σχετικά με τις αποδοχές τους.

21. Με δύο διαφορετικές προσφυγές η C. Neukomm και ο J. Lauermann υπέβαλαν αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Arbeits- und Sozialgericht Wien (Αυστρία) και του Landesgericht St. Pölten (Αυστρία), αντιστοίχως, ζητώντας να απαγορευθεί στο ÖRF να διαβιβάζει ονομαστικά στοιχεία που τους αφορούσαν. Προς στήριξη των αιτήσεων αυτών, καθόσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, οι αιτούντες προέβαλαν παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους (ιδίως του δικαιώματος στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, το οποίο προβλέπει το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως) και των διατάξεων της οδηγίας. Στο πλαίσιο των δύο αυτών διαδικασιών, το ÖRF δήλωσε ότι συμμεριζόταν τις απόψεις των υπαλλήλων του, ζητώντας όμως την απόρριψη των σχετικών αιτήσεων.

22. Τα επιληφθέντα δικαστήρια απέρριψαν τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων των αιτούντων με αποφάσεις οι οποίες επιβεβαιώθηκαν, στη συνέχεια, κατ' έφεση από το Oberlandesgericht Wien. Οι αιτούντες άσκησαν τότε αναίρεση κατά των δευτεροβάθμιων αποφάσεων ενώπιον του Oberster Gerichtshof, το οποίο, αναφερόμενο στα ζητήματα που είχαν ήδη ανακύψει ενώπιον του Verfassungsgerichtshof, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία στις δύο υποθέσεις και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν την έννοια οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ειδικότερα εκείνες που

αφορούν την προστασία δεδομένων [άρθρα 1, 2, 6, 7 και 22 της οδηγίας 95/46/EK σε συνδυασμό με το άρθρο 6 (πρώην άρθρο ΣΤ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών], ότι εμποδίζουν την εφαρμογή εθνικής νομοθετικής ρυθμίσεως σύμφωνα με την οποία ένας ραδιοτηλεοπτικός σταθμός με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου υποχρεούται ως δημόσιος οργανισμός να κοινοποιεί στοιχεία σχετικά με τα εισοδήματα των υπαλλήλων του και ένα κρατικό όργανο υποχρεούται να συλλέγει και να γνωστοποιεί περαιτέρω τα στοιχεία αυτά με σκοπό τη δημοσίευση των ονομάτων και των εισοδημάτων των υπαλλήλων αυτών;

- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως του Δικαστηρίου στο ανωτέρω ερώτημα: Έχουν απευθείας εφαρμογή οι διατάξεις αυτές, που εμποδίζουν την εφαρμογή εθνικής νομοθετικής ρυθμίσεως με το ανωτέρω περιεχόμενο, υπό την έννοια ότι μπορεί να τις επικαλεσθεί ένας οργανισμός ή φορέας που υποχρεούται να αποκαλύπτει τέτοια στοιχεία, προκειμένου να παρεμποδίσει την εφαρμογή αντιθέτων διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, και ότι, κατά συνέπεια, μια υποχρέωση επιβαλλόμενη από εθνικό νόμο δεν μπορεί να αντιταχθεί στους υπαλλήλους τους οποίους αφορά η δημοσίευση αυτή;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23. Στην υπόθεση C-465/00, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν οι διάδικοι της κύριας δίκης, η Επιτροπή, η Αυστριακή, η Δανική, η

Φινλανδική, η Ιταλική, η Ολλανδική, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Στις υποθέσεις C-138/01 και C-139/01, που ενώθηκαν με διάταξη της 17ης Μαΐου 2001, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Επιτροπή, η Αυστριακή, η Ιταλική, η Ολλανδική, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου.

24. Στις 18 Ιουνίου 2002 διεξήχθη κοινή επ' ακροατηρίου συζήτηση για τις τρεις ως άνω υποθέσεις, στην οποία μετείχαν το Marktgemeinde Kaltenleutgeben, το Ομόσπονδο Κράτος του Niederösterreich, η Österreichische Nationalbank, η Austrian Airlines, το ÖRF, η Επιτροπή και η Αυστριακή, η Φινλανδική, η Ιταλική, η Ολλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση.

Νομική ανάλυση

25. Όπως είδαμε, υποβάλλονται στο Δικαστήριο, και στις τρεις ως άνω υποθέσεις, κατ' ουσίαν τα ίδια ερωτήματα: το ένα αφορά τη συμφωνία ρυθμίσεως όπως η αυστριακή προς τις διατάξεις της οδηγίας και προς τις γενικές αρχές της κοινοτικής έννομης τάξεως στον τομέα της εμπιστευτικότητας, ενώ το άλλο, επικουρικό, αφορά το άμεσο αποτέλεσμα των κοινοτικών διατάξεων προς τις οποίες μια τέτοια ρύθμιση θα κηρυχθεί ενδεχομένως ασυμβίβαστη, στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου ερωτήματος.

26. Για να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που υποβάλλονται με τις τρεις διατάξεις των αιτούντων δικαστηρίων (που θα εξετάσω προφανώς από κοινού), πρέπει να εξετασθεί, καταρχάς, αν μια εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις της οδηγίας και, στη συνέχεια, αν μια τέτοια ρύθμιση αντιβαίνει προς τις γενικές αρχές της κοινοτικής έννομης τάξεως στον τομέα της εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, αν μια τέτοια ρύθμιση αποδειχθεί αντίθετη προς τις διατάξεις της οδηγίας ή προς τις αρχές που διέπουν την εμπιστευτικότητα, θα πρέπει να εκτιμηθεί επίσης η δυνατότητα άμεσης εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων και αρχών.

Επί της συμφωνίας εθνικής ρυθμίσεως όπως η επίμαχη προς τις διατάξεις της οδηγίας

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

27. Όπως προανέφερα, τα εθνικά δικαστήρια ερωτούν καταρχάς αν μια ρύθμιση όπως η επίμαχη επιβάλλει μια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αντίθετη προς το θεσπιζόμενο με την οδηγία σύστημα. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό προϋποθέτει ασφαλώς ότι η οδηγία έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση, πράγμα το οποίο ωστόσο δεν είναι καθόλου βέβαιο και το οποίο μάλιστα αμφισβητείται ανοιχτά από ορισμένους διαδίκους.

28. Πράγματι, υπενθυμίζω ότι, κατά το άρθρο 3 της οδηγίας, η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται σε κάθε «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ειδικότερα, καθόσον αφορά τις υπό κρίση υποθέσεις, ότι δεν έχει εφαρμογή στην επεξεργασία «η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» (άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση). Με βάση την αρχή ότι οι διάφορες πράξεις που προβλέπει το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου (συλλογή δεδομένων σχετικά με τους μισθούς και τις συντάξεις, ανακοίνωση στο Rechnungshof, μνεία τους στην έκθεση, υποβολή της εκθέσεως στα αρμόδια όργανα και δημοσίευσή της) περιλαμβάνουν «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», σχεδόν όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα επιληφθέντα δικαστήρια ασχολήθηκαν με το ζήτημα αν οι δραστηριότητες για τις οποίες πραγματοποιείται η επεξεργασία αυτή εμπίπτουν ή όχι «στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου», υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας. Μόνο σε περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι η εν λόγω επεξεργασία καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας.

29. Συνεπώς, θεωρώ ότι είναι πρόδηλο ότι, για τους σκοπούς της παρούσας αναλύσεως, το ζήτημα της δυνατότητας εφαρμογής της οδηγίας επιβάλλεται οπωσδήποτε να εξετασθεί πρώτο, δεδομένου ότι σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως προφανώς δεν θα υπάρξει λόγος εκτιμήσεως της συμφωνίας μιας ρυθμίσεως όπως η επίμαχη προς τις διατάξεις της οδηγίας. Επομένως, θα ασχοληθώ καταρχάς με το ερώτημα αυτό.

Παρατηρήσεις των αιτούντων δικαστηρίων και επιχειρηματολογία των διαδίκων

30. Τα επιληφθέντα των υποθέσεων δικαστήρια αναγνωρίζουν μεν τον αμφιλεγόμενο χαρακτήρα του ζητήματος αυτού, τείνουν όμως να θεωρήσουν ότι η οδηγία καλύπτει και την περιγραφόμενη στην υπό κρίση υπόθεση επεξεργασία, διότι η οδηγία προβαίνει σε πλήρη εναρμόνιση στον τομέα αυτό με σκοπό την εξασφάλιση της πλήρους «προστασίας των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (άρθρο 1, παράγραφος 1). Παρατηρούν επιπλέον ότι η εκ μέρους του Rechnungshof δραστηριότητα ελέγχου, για την οποία πραγματοποιείται η επίμαχη επεξεργασία, μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου λόγω του ότι μπορεί να έχει ενδεχομένως επίπτωση επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων (άρθρο 39 ΕΚ), ιδίως έναντι του γεγονότος ότι μια δημόσια επιχείρηση που ανταγωνίζεται (ημεδαπούς και αλλοδαπούς) επιχειρηματίες οι οποίοι δεν υποχρεούνται να δημοσιεύουν στοιχεία σχετικά με τους μισθούς των υπαλλήλων τους υπόκειται επίσης στον έλεγχο αυτόν.

31. Οι καθών φορείς και οργανισμοί στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιον του Verfassungsgerichtshof υποστηρίζουν φυσικά την ίδια άποψη. Με ορισμένες μικρές διαφορές, υποστηρίζουν στην ουσία ότι η εκ μέρους του Rechnungshof δραστηριότητα ελέγχου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου διότι, αφορώσα τις συνθήκες εργασίας των μισθωτών των σχετικών φορέων και οργανισμών, θίγει πτυχές που

διέπονται εν μέρει από κοινοτικές διατάξεις στον κοινωνικό τομέα⁷ ή, ιδίως, διότι ενδέχεται να παρεμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων κατά παράβαση του άρθρου 39 ΕΚ.

32. Όσον αφορά ειδικότερα την τελευταία αυτή πτυχή, υποστηρίζεται ότι ο εκ μέρους του Rechnungshof έλεγχος, αφενός, θίγει τη δυνατότητα των υπαλλήλων των εμπλεκόμενων φορέων και οργανισμών να αναζητήσουν εργασία εντός άλλου κράτους μέλους (πιθανότατα επειδή η δημοσίευση του μισθού τους περιορίζει τη δυνατότητα διαπραγματεύσεως έναντι αλλοδαπών εταιριών) και, αφετέρου, αποθαρρύνει τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που θα ήθελαν να μεταβούν στην Αυστρία για να εργαστούν σε φορείς ή οργανισμούς που υπόκεινται στον ως άνω έλεγχο.

33. Ειδικότερα, η Österreichische Nationalbank (Αυστριακή Κεντρική Τράπεζα) διατείνεται επιπλέον ότι η προσβολή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων καθίσταται ακόμη βαρύτερη λόγω του γεγονότος ότι ο έλεγχος αφορά και τα υποκαταστήματα των θυγομένων επιχειρήσεων, που βρίσκονται εντός άλλων κρατών μελών. Κατά την Austrian Airlines, η προσβολή αυτή είναι ιδιαίτερα βαρεία στην περίπτωση της, καθόσον η ίδια ανταγωνίζεται εταιρίες άλλων κρατών μελών που δεν υπόκεινται σε ένα παρόμοιο έλεγχο.

⁷ — Συνάφως, γίνεται ιδίως μνεία των άρθρων 136 ΕΚ, 137 ΕΚ και 141 ΕΚ της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 70), και του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη της οικογένειάς τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

34. Τέλος, κατά την άποψη του ÖRF, η δραστηριότητα του Rechnungshof εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου (και η σχετική επεξεργασία καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας) διότι το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου αποτελεί διάταξη εφαρμογής της οδηγίας.

στις τρεις αυτές υποθέσεις, γραπτές παρατηρήσεις που δεν ταυτίζονται απολύτως και ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τροποποίησε τα συμπεράσματα στα οποία είχε προηγουμένως καταλήξει.

35. Οι παρατηρήσεις του Rechnungshof, της Δημοκρατίας της Αυστρίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας υποστηρίζουν την ακριβώς αντίθετη άποψη. Κατά τους ως άνω διαδίκους, η δραστηριότητα ελέγχου την οποία μνημονεύει το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου αποτελεί την έκφραση αυτοτελούς εξουσίας του κράτους, που αποσκοπεί σαφώς στην επιδίωξη σκοπών γενικού συμφέροντος στον τομέα του δημόσιου λογιστικού, οπότε ουδόλως εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Προσθέτουν ότι η οδηγία, που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης, αποσκοπεί ουσιαστικά στην πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς, σε σχέση με την οποία η προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή δεν έχει παρά μόνο δευτερεύοντα χαρακτήρα. Κατά την άποψή τους, επιπλέον, ο εν λόγω έλεγχος δεν είναι ικανός να παρεμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, διότι δεν εμποδίζει καθόλου τους υπαλλήλους των εμπλεκόμενων φορέων και οργανισμών να εργαστούν εντός άλλου κράτους μέλους ή τους εργαζομένους άλλων κρατών μελών να εργαστούν στην υπηρεσία των ως άνω φορέων και οργανισμών.

36. Η Επιτροπή δεν έλαβε σαφή θέση επί του ζητήματος αυτού, δεδομένου ότι υπέβαλε,

37. Με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε στην υπόθεση C-465/00, υποστήριξε ότι η οδηγία δεν έχει εφαρμογή σε επεξεργασία όπως η επίμαχη, διότι αυτή πραγματοποιείται για την άσκηση δραστηριότητας λογιστικού ελέγχου μη εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Η δραστηριότητα αυτή αφορά την εθνική πολιτική επί του προϋπολογισμού, η οποία, με εξαίρεση ορισμένους περιορισμούς που προβλέπονται στο πλαίσιο της οικονομικής και νομισματικής ενώσεως, δεν διέπεται από το κοινοτικό δίκαιο και, επομένως, εμπίπτει, κατά το ουσιώδες μέρος της, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Εξάλλου, συνεχίζει η Επιτροπή, πρέπει επίσης να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να εμπίπτει η εν λόγω δραστηριότητα στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου λόγω της ενδεχόμενης επιπτώσεώς της επί της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Τούτο εξηγείται ιδίως από το γεγονός ότι i) η έκθεση επί των εισοδημάτων και η δημοσίευσή της δεν περιλαμβάνουν καμία διασυννοριακή επεξεργασία δεδομένων, ii) το μειονέκτημα έναντι του ανταγωνισμού, το οποίο προβάλλουν οι επιχειρήσεις που υπόκεινται στον έλεγχο του Rechnungshof, είναι εν πάση περιπτώσει αμελητέο και iii) η επιρροή της επίμαχης ρυθμίσεως επί των επιλογών στις οποίες προβαίνουν οι εργαζόμενοι είναι υπερβολικά τυχαία και έμμεση για να μπορεί να αποτελεί πράγματι εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας.

38. Με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε στη συνέχεια στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-138/01 και C-139/01 η Επιτροπή επιβεβαίωσε κατ' ουσίαν την άποψη ότι η δραστηριότητα του Rechnungshof εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Προσέθεσε ωστόσο ότι η επεξεργασία στην οποία προβαίνουν οι φορείς και οργανισμοί που υπόκεινται στον έλεγχο του Rechnungshof κατόπιν της συλλογής στοιχείων περί των μισθών των υπαλλήλων τους διενεργείται στην πραγματικότητα στο πλαίσιο της ασκήσεως δύο διαφορετικών δραστηριοτήτων: η πρώτη συνίσταται στην καταβολή των μισθών και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου λόγω της ενδεχόμενης επιπτώσεως επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και επί της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών εργαζομένων (άρθρο 141 ΕΚ)· η δεύτερη συνίσταται στην ανακοίνωση των στοιχείων αυτών στο Rechnungshof με σκοπό τη σύνταξη της εκθέσεως περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο αυτό του συνταγματικού νόμου, ενώ η δραστηριότητα αυτή, όπως προαναφέρθηκε, εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Θεωρώντας ότι η πρώτη δραστηριότητα «επισκιαίζεται» από τη δραστηριότητα λογιστικού ελέγχου (για την οποία πραγματοποιείται η λοιπή επεξεργασία δεδομένων εκ μέρους του Rechnungshof), η Επιτροπή συνάγει ότι η συλλογή δεδομένων σχετικά με τους μισθούς δεν αποτελεί ούτε και αυτή επεξεργασία καλυπτόμενη από τις διατάξεις της οδηγίας.

προβλέπει κατ' ουσίαν πέντε είδους επεξεργασίες: τη συλλογή δεδομένων εκ μέρους των φορέων και οργανισμών που υπόκεινται στον έλεγχο, την ανακοίνωση των δεδομένων αυτών στο Rechnungshof, τη μνεία τους εκ μέρους του Rechnungshof στην προβλεπόμενη για τον σκοπό αυτό έκθεση, την υποβολή της εκθέσεως αυτής στο Κοινοβούλιο και τη δημοσίευσή της. Οι τέσσερις τελευταίες επεξεργασίες δεν καλύπτονται από τις διατάξεις οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, καθόσον πραγματοποιούνται για την άσκηση δραστηριότητας λογιστικού ελέγχου που εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Όμως, αποκλίνοντας από όσα είχε δηλώσει προηγουμένως, η Επιτροπή παρατήρησε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η πρώτη επεξεργασία, σχετικά με τη συλλογή δεδομένων εκ μέρους των φορέων και οργανισμών που υπόκεινται στον έλεγχο, καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας. Πράγματι, πραγματοποιείται με σκοπό (μόνον) την καταβολή των μισθών και, επομένως, για μια δραστηριότητα εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Αφενός, λόγω της ενδεχόμενης επιπτώσεώς της επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και, αφετέρου, λόγω της σημασίας της για την εφαρμογή διαφόρων κοινοτικών κανόνων κοινωνικού χαρακτήρα (ιδίως το άρθρο 141 ΕΚ). Η επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων αυτών και για τη δραστηριότητα λογιστικού ελέγχου, αντιθέτως, δίνει λαβή για μια «μεταγενέστερη επεξεργασία» υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, το θεμιτό της οποίας πρέπει να εκτιμηθεί έναντι των διατάξεων που προβλέπει το άρθρο 13.

39. Εντούτοις, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή τροποποίησε το συμπέρασμα αυτό και συμμερίστηκε την άποψη υπέρ της δυνατότητας εφαρμογής της οδηγίας. Ειδικότερα, άρχισε διευκρινίζοντας ότι το άρθρο αυτό του συνταγματικού νόμου

Εκτίμηση

40. Όσον αφορά την εκτίμηση των διαφορών απόψεων που υποστηρίχθηκαν, συμμερίζο-

μαι πλήρως την άποψη της Επιτροπής ότι το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου προβλέπει στην ουσία πέντε επεξεργασίες: τη συλλογή δεδομένων εκ μέρους των φορέων και οργανισμών που υπόκεινται στον έλεγχο, την ανακοίνωση των δεδομένων αυτών στο Rechnungshof, τη μνεία τους εκ μέρους του Rechnungshof στην προβλεπόμενη για τον σκοπό αυτό έκθεση, την υποβολή της εκθέσεως αυτής στο Κοινοβούλιο και στα άλλα αρμόδια όργανα και τη δημοσίευσή της. Αντιθέτως, δεν συμφωνώ με την άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή με τις δεύτερες γραπτές παρατηρήσεις της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση όσον αφορά την πρώτη από τις ως άνω επεξεργασίες (δηλαδή τη συλλογή δεδομένων εκ μέρους των φορέων και οργανισμών που υπόκεινται στον έλεγχο του Rechnungshof). Πράγματι, δεν πιστεύω ότι η εν λόγω επεξεργασία πραγματοποιείται εκ μέρους των φορέων και οργανισμών αυτών με σκοπό την καταβολή των μισθών στους υπαλλήλους τους και, επομένως, για την άσκηση δραστηριότητας η οποία, κατά την Επιτροπή, εμπίπτει «στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, σε αντίθεση με εκείνη την οποία θεωρείται ότι εξυπηρετούν οι τέσσερις λοιπές επεξεργασίες.

41. Πράγματι, πιστεύω ότι το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου επιβάλλει στους φορείς και οργανισμούς που υπόκεινται στον έλεγχο του Rechnungshof μια *διαφορετική και χρονικά επόμενη* επεξεργασία σε σχέση με εκείνη την οποία πραγματοποιούν συνήθως, στο πλαίσιο της εσωτερικής τους λογιστικής, με σκοπό την καταβολή των μισθών στους υπαλλήλους. Η πρώτη από τις επεξεργασίες που προβλέπει η διάταξη αυτή περιλαμβάνει την επιλογή και τον μεσοσταθμικό υπολογισμό, μεταξύ όλων των δεδομένων που περιλαμβάνονται στα λογιστικά στοιχεία των εμπλεκόμενων φορέων και οργανισμών, εκείνων που αφορούν τους μισθούς και τις συντάξεις «ατόμων τα οποία,

τουλάχιστον κατά τη διάρκεια ενός από τα δύο προηγούμενα ημερολογιακά έτη, έλαβαν μισθό ή σύνταξη που υπερβαίνει κατ' έτος κατά δέκα τέσσερις φορές το 80 % του ύψους του βασικού μηνιαίου ποσού», λαμβανομένων υπόψη και των άλλων μισθών ή συντάξεων που ενδεχομένως καταβάλλουν άλλοι φορείς και οργανισμοί υποκείμενοι στον έλεγχο του Rechnungshof. Επομένως πρόκειται για μια ιδιαίτερη επεξεργασία δεδομένων που διαθέτουν οι ως άνω φορείς και οργανισμοί, η οποία δεν μπορεί να ταυτίζεται με επεξεργασίες άλλου είδους τις οποίες οι φορείς και οι οργανισμοί αυτοί πρέπει κανονικά να πραγματοποιούν στο πλαίσιο της λογιστικής τους για την καταβολή των μισθών στους υπαλλήλους τους. Τούτο οφείλεται ακριβώς στο γεγονός ότι σε αντίθεση με τις ως άνω επεξεργασίες, η επίμαχη συνιστά μια επεξεργασία *ad hoc*, η οποία αποσκοπεί ειδικά και αποκλειστικά να καταστήσει δυνατό τον λογιστικό έλεγχο που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

42. Στη συνέχεια, προκειμένου να καθορισθεί αν οι πέντε επεξεργασίες που προβλέπει το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου καλύπτονται από τις διατάξεις της οδηγίας, πρέπει τώρα να εξετασθεί το ζήτημα αν η εκ μέρους του Rechnungshof δραστηριότητα ελέγχου για την οποία προορίζεται η επεξεργασία των σχετικών δεδομένων εμπίπτει ή όχι στο «πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2.

43. Κατά την άποψή μου πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό. Πράγματι, το Rechnungshof ασκεί την επίμαχη δραστηριότητα με σκοπό την εξασφάλιση «ευρείας πληροφορήσεως του αυστριακού κοινού επί των μισθών που καταβάλλονται από το δημόσιο ταμείο» και για να διευκολύνει με τον τρόπο αυτό την

ορθή διαχείριση των δημοσίων πόρων. Επομένως, όπως παρατήρησαν το Rechnungshof, η Επιτροπή και η Αυστριακή και η Ιταλική Κυβέρνηση, πρόκειται για μια δημόσια δραστηριότητα ελέγχου, προβλεπόμενη και διεπόμενη από την αυστριακή έννομη τάξη (έστω και με έναν συνταγματικό νόμο) βάσει μιας αυτοτελούς επιλογής πολιτικού και θεσμικού χαρακτήρα και όχι προς εκπλήρωση κοινοτικής υποχρεώσεως. Η δραστηριότητα αυτή, δεδομένου ότι δεν αποτελεί το αντικείμενο καμιάς ειδικής κοινοτικής ρυθμίσεως, δεν μπορεί παρά να εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

άλλες κοινοτικές διατάξεις κοινωνικού χαρακτήρα που επικαλέσθηκαν ορισμένοι διάδικοι, δηλαδή τα άρθρα 136 ΕΚ και 137 ΕΚ στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, την οδηγία 76/207⁸ και τον κανονισμό 1408/71⁹. Οι σχετικοί ισχυρισμοί προβλήθηκαν επίσης χωρίς την παραμικρή εξήγηση και, εν πάση περιπτώσει, έστω και μετά από καλόπιστη εξέταση, αδυνατώ να διαγνώσω την ύπαρξη κάποιου συνδετικού στοιχείου με την ελεγκτική δραστηριότητα του Rechnungshof.

44. Θεωρώ ότι το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται ούτε από την αντίθετη επιχειρηματολογία που προβλήθηκε υπέρ της απόψεως ότι η δραστηριότητα του Rechnungshof εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Προς τούτο, όπως προαναφέρθηκε, προβλήθηκε ειδικότερα ο ισχυρισμός ότι η εν λόγω δραστηριότητα έχει μεγάλη σημασία έναντι ορισμένων κανόνων της Συνθήκης και του παραγώγου δικαίου· όμως, θεωρώ ότι δεν είναι βάσιμο κανένα από τα προβληθέντα επιχειρήματα.

45. Καταρχάς, πέρα από ορισμένες αρκετά ασαφείς παρατηρήσεις, ουδείς εξήγησε στην πραγματικότητα τη σημασία την οποία θα μπορούσε να έχει η εν λόγω δραστηριότητα έναντι του άρθρου 141 ΕΚ. Πράγματι, θεωρώντας ότι η δραστηριότητα αυτή αφορά αδιακρίτως τα στοιχεία που αφορούν τους εργαζομένους και των δύο φύλων, δεν γίνεται κατανοητό πώς ο εκ μέρους του Rechnungshof έλεγχος θα μπορούσε να ασκεί επιρροή επί της εφαρμογής της αρχής της ίσης αμοιβής την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή. Κατά τα λοιπά, δεν είμαι σε θέση να αντιληφθώ ούτε τη σχέση την οποία θα μπορούσε να έχει ο έλεγχος αυτός με τις

46. Επιπλέον, θεωρώ επίπλαστη και, εν πάση περιπτώσει, μη πειστική την επιχειρηματολογία υπέρ της απόψεως ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου η ως άνω δραστηριότητα με επίκληση της ενδεχόμενης επιπτώσεώς της επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η οποία διασφαλίζεται με το άρθρο 39 ΕΚ. Πράγματι, σημειώνω προεισπραγματικώς ότι από τις διατάξεις των αιτούντων δικαστηρίων δεν προκύπτουν στοιχεία διασυννοριακού χαρακτήρα ικανά να δικαιολογήσουν εφαρμογή της διατάξεως αυτής στις διαφορές της κύριας δίκης, εκτός, το πολύ, σε ορισμένες υποθετικές περιπτώσεις, τούτο δε μάλιστα σε αντίθεση με τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία «μια καθαρά υποθετική επαγγελματική προοπτική σε άλλο κράτος μέλος δεν δημιουργεί τόσο στενή σχέση με το κοινοτικό δίκαιο ώστε να δικαιολογείται η εφαρμογή του άρθρου 48 της Συνθήκης [ΕΚ, νυν κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 39 ΕΚ]»¹⁰.

8 — Οδηγία προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7.

9 — Κανονισμός προαναφερθείς στην υποσημείωση 7.

10 — Απόφαση της 28ης Ιουνίου 1984, 180/83, Moser (Σύλλογος 1984, σ. 2539, σημείο 18). Συναφώς, βλ. επίσης τις αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 1979, 175/78, Saunders (Σύλλογος τόμος 1979/1, σ. 637) της 28ης Ιανουαρίου 1992, C-332/90, Steen (Σύλλογος 1992, σ. I-341), και της 2ης Ιουνίου 1997, C-64/96 και C-65/96, Uecker και Jacquet (Σύλλογος 1997, σ. I-3171).

47. Και αν ακόμα υποθεθεί ότι δεν λαμβάνεται υπόψη η παρατήρηση αυτή, εξακολουθώ να πιστεύω ότι η επίμαχη ρύθμιση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Πράγματι, δεδομένου ότι αφορά με τον ίδιο τρόπο τους ημεδαπούς και τους αλλοδαπούς εργαζομένους, έχω την άποψη ότι το ενδεχόμενο να επηρεάσει η ρύθμιση αυτή τις επιλογές των εργαζομένων είναι υπερβολικά τυχαίο και έμμεσο για να μπορεί να αποτελεί στην πραγματικότητα εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία τους υπό την έννοια του άρθρου 39 ΕΚ. Υπενθυμίζω επ' αυτού ότι η νομολογία του Δικαστηρίου δέχεται μεν ότι «διατάξεις, έστω και αδιακρίτως εφαρμόζόμενες, οι οποίες εμποδίζουν ή αποθαρρύνουν υπήκοο κρατούς μέλους να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία συνιστούν εμπόδια στην άσκηση αυτής της ελευθερίας», διευκρινίζοντας όμως ότι «προκειμένου να αποτελέσουν περιορισμούς, οι διατάξεις αυτές πρέπει να αποτελούν άμεση προϋπόθεση της προσβάσεως των εργαζομένων στην αγορά εργασίας»¹¹. Όμως, όπως παρατήρησε ιδίως η Αυστριακή Κυβέρνηση, ακόμα και αν ο έλεγχος του Rechnungshof μπορεί ενδεχομένως να περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων που λαμβάνουν υπόψη ορισμένοι εργαζόμενοι στο πλαίσιο των επαγγελματικών τους επιλογών, είναι προφανές ότι δεν αποτελεί προϋπόθεση ούτε για την πρόσβαση των εργαζομένων άλλων κρατών μελών σε θέση εργασίας στην Αυστρία στους επίμαχους φορείς και οργανισμούς ούτε για την πρόσβαση των υπαλλήλων των εν λόγω φορέων και οργανισμών στην αγορά εργασίας άλλων κρατών μελών.

48. Τέλος, θεωρώ ως στερούμενο ερείσματος (και, για την ακρίβεια, ως ασαφές) το επι-

χείρημα του ÖRF κατά το οποίο η δραστηριότητα του Rechnungshof εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου διότι το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου συνιστά διάταξη μεταφοράς της οδηγίας. Στην πραγματικότητα, η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει γενικούς κανόνες περί της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με σκοπό τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη του προβλεπόμενου από την οδηγία συστήματος· αντιθέτως, περιορίζεται στην πρόβλεψη ειδικής επεξεργασίας που είναι απολύτως αναγκαία για την άσκηση της εκ μέρους του Rechnungshof δραστηριότητας ελέγχου. Όμως, συνιστά απόδειξη διά του αποδεικτέου και αντιφάσκει προς τη ratio του άρθρου 3, παράγραφος 2, ο ισχυρισμός ότι αποτελεί διάταξη μεταφοράς της οδηγίας στην εθνική έννομη τάξη οποιαδήποτε διάταξη εθνικού δικαίου που επιβάλλει επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συνάγοντας εξ αυτού ότι κάθε επεξεργασία προβλεπόμενη από εθνική διάταξη καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας, δεδομένου ότι εξ ορισμού πραγματοποιείται για την άσκηση δραστηριότητας ελέγχου στο «πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου».

49. Επομένως, από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων συνάγω ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως αυτή περί της οποίας κάνει λόγο το άρθρο 8 του συνταγματικού νόμου δεν καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας, διότι πραγματοποιείται για την άσκηση δημόσιας δραστηριότητας λογιστικού ελέγχου η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας.

11 — Απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2000, C-190/98, Graf (Συλλογή 2000, σ. I-493, σκέψη 23).

50. Κατά τα λοιπά, δεν πιστεύω ότι μπορεί να αντιταχθεί συναφώς, όπως φαίνεται ότι δέχονται τα αιτούντα δικαστήρια, ότι η οδηγία πρέπει να έχει εφαρμογή και σε μια τέτοια περίπτωση διότι αποσκοπεί στην πλήρη «προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (άρθρο 1, παράγραφος 1).

51. Όπως έχω ήδη εκθέσει με τις προτάσεις που ανέπτυξα στην υπόθεση C-101/01, Lindqvist (που εγκριμεί ενώπιον του Δικαστηρίου), η οδηγία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης για να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών περί προστασίας των φυσικών προσώπων από την επεξεργασία των δεδομένων αυτών. Ειδικότερα, ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να προβλέψει «ίσο βαθμό προστασίας» εντός όλων των κρατών μελών, με σκοπό την εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που απορρέουν από «τις διαφορές που υπάρχουν στα κράτη μέλη ως προς το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου, και ιδίως της ιδιωτικής ζωής» (έβδομη και όγδοη αιτιολογική σκέψη). Πράγματι, μετά τη θέσπιση της οδηγίας περί εναρμονίσεως, «λόγω της ισοδύναμης προστασίας που θα προκύψει από την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, τα κράτη μέλη δεν θα μπορούν πλέον να εμποδίζουν την μεταξύ τους ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων, και

κυρίως της ιδιωτικής ζωής» (ένατη αιτιολογική σκέψη).

52. Ναι μεν προκειμένου για τον καθορισμό του εν λόγω «ίσου βαθμού προστασίας» εντός όλων των κρατών μελών ο νομοθέτης έλαβε υπόψη την ανάγκη διαφυλάξεως των «θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων» (δεύτερη και τρίτη αιτιολογική σκέψη, με σκοπό την εξασφάλιση «υψηλού επιπέδου» προστασίας (δέκατη αιτιολογική σκέψη), ενέργησε όμως πάντοτε στο πλαίσιο του κύριου σκοπού που επιδιώκεται με την οδηγία, δηλαδή της διευκόλυνσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που θεωρείται ως «ζωτικής για την εσωτερική αγορά» (όγδοη αιτιολογική σκέψη).

53. Κατά συνέπεια, η διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων έχει μεγάλη σημασία και αποτελεί επιτακτική ανάγκη την οποία έλαβε υπόψη ο κοινοτικός νομοθέτης καθορίζοντας τις αναγκαίες εναρμονισμένες διατάξεις για τη δημιουργία και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δεν αποτελεί όμως έναν *αυτοτελή* σκοπό της οδηγίας. Ειδάλλως, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η οδηγία αποσκοπεί επίσης στην προστασία των ατόμων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα από τον σκοπό που συνίσταται στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών, με το παράλογο αποτέλεσμα να εξαρτάται το πεδίο εφαρμογής της και από τις επεξεργασίες που πραγματοποιούνται για την άσκηση δραστηριοτήτων οι οποίες δεν έχουν καμία σχέση με τη δημιουργία και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

54. Αφετέρου, αν θεωρηθεί ότι η οδηγία, επιπλέον του σκοπού της διευκολύνσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της εσωτερικής αγοράς, έχει ως πρόσθετο και αυτοτελή σκοπό την εξασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων (ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή) υπάρχει κίνδυνος να τεθεί υπό αμφισβήτηση το ίδιο το κύρος της οδηγίας αυτής, δεδομένου ότι η νομική βάση της θα ήταν προφανώς ακατάλληλη στην περίπτωση αυτή. Πράγματι, το άρθρο 100 Α της Συνθήκης δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως έρεισμα για μέτρα τα οποία υπερβαίνουν τους ειδικούς σκοπούς που προβλέπει η διάταξη αυτή, δηλαδή για μέτρα τα οποία δεν δικαιολογούνται από τον σκοπό που συνίσταται στην «εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς».

55. Υπενθυμίζω συναφώς ότι, με τη γνωστή απόφαση που ακύρωσε την οδηγία 98/43/ΕΚ¹² ελλείψει νομικής βάσεως, το Δικαστήριο είχε πρόσφατα την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι «τα μέτρα τα οποία αφορά το άρθρο 100 Α, παράγραφος 1, της Συνθήκης σκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών εγκαθιδρύσεως και λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Η ερμηνεία του άρθρου αυτού υπό την έννοια ότι παρέχει στον κοινοτικό νομοθέτη γενική αρμοδιότητα για τη ρύθμιση της εσωτερικής αγοράς όχι μόνον αντιβαίνει στο γράμμα των προπαρατεθεισών διατάξεων, αλλά επίσης δεν συμβιβάζεται με την αρχή που καθιερώνει το άρθρο 3 Β της

Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 5 ΕΚ), κατά την οποία οι αρμοδιότητες της Κοινότητας είναι κατ' ανάθεση αρμοδιότητες»¹³. Όσον αφορά ειδικότερα την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπενθυμίζω ότι με τη γνωμοδότηση 2/94, που εκδόθηκε μετά τη θέσπιση της οδηγίας, το Δικαστήριο έκρινε ρητά ότι «ουδεμία διάταξη της Συνθήκης παρέχει στα κοινοτικά όργανα, κατά τρόπο γενικό, την ειδική εξουσία θεσπίσεως κανόνων στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου»¹⁴.

56. Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων πιστεύω ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προβλέπει ρύθμιση όπως η επίμαχη της κύριας δίκης δεν καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας, διότι πραγματοποιείται «στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής. Επομένως, μια τέτοια ρύθμιση δεν μπορεί να θεωρηθεί ασυμβίβαστη προς τις διατάξεις της οδηγίας.

12 — Οδηγία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Ιουλίου 1998, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τη διαφύλαξη και τη χορήγηση υπέρ των προϊόντων καπνού (ΕΕ L 213, σ. 9).

13 — Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, C-376/98, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Συλλογή 2000, σ. II-8419, σκέψη 83).

14 — Γνωμοδότηση της 28ης Μαρτίου 1996 (Συλλογή 1996, σ. I-1759, σκέψη 27).

Επί της συμφωνίας εθνικής ρυθμίσεως όπως η επίμαχη προς τις γενικές αρχές της κοινοτικής έννομης τάξεως στον τομέα της εμπιστευτικότητας

ματα των οποίων τον σεβασμό διασφαλίζει [...]. Αντιθέτως, το Δικαστήριο δεν έχει την αρμοδιότητα αυτή έναντι κανονιστικής ρυθμίσεως η οποία δεν εμπίπτει στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου»¹⁶.

57. Αφού διευκρίνισα ότι η οδηγία δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, πρέπει ακόμη να εξετάσω αν μια ρύθμιση όπως η επίμαχη είναι σύμφωνη προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της εμπιστευτικότητας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται ιδίως το δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, που κατοχυρώνεται και από το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως¹⁵, στο οποίο ρητά αναφέρονται οι διατάξεις των αιτούντων δικαστηρίων.

59. Δεδομένου ότι, όπως προανέφερα, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η δραστηριότητα ελέγχου που προβλέπει η επίμαχη εθνική νομοθεσία εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, πιστεύω ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εκτιμήσει τη συμφωνία της ρυθμίσεως αυτής προς τις γενικές αρχές της κοινοτικής έννομης τάξεως στον τομέα της εμπιστευτικότητας.

58. Συναφώς πρέπει να παρατηρήσω ότι, «οσάκις εθνική κανονιστική ρύθμιση υπεισέρχεται στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο, επιλαμβανόμενο προδικαστικώς, οφείλει να παρέχει όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκτίμηση, εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου, της συμφωνίας της κανονιστικής αυτής ρυθμίσεως με τα θεμελιώδη δικαιώ-

Επί των ζητημάτων της δυνατότητας άμεσης εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας και των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της εμπιστευτικότητας

60. Κατόπιν των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξα στα προηγούμενα σημεία, θεωρώ ότι δεν είναι αναγκαίο να εξετάσω τα ζητήματα σχετικά με τη δυνατότητα άμεσης εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας και των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της εμπιστευτικότητας.

15 — Όπως είναι γνωστό, «κατά πάγια νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση του οποίου διασφαλίζει το Δικαστήριο. Συναφώς, το Δικαστήριο εμπνέεται από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και από τα στοιχεία που παρέχουν οι διεθνείς πράξεις περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις οποίες τα κράτη μέλη συνεργάστηκαν ή προσχώρησαν. Η ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση) έχει συναφώς ιδιαίτερη σημασία» (απόφαση της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 P, Connolly κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-1611, σκέψη 37). Ομοίως, βλ. κατά τα λοιπά το άρθρο 6, παράγραφος 2, ΕΕ, κατά το οποίο «η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και όπως προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου».

16 — Απόφαση της 29ης Μαΐου 1997, C-299/95, Kremzow (Συλλογή 1997, σ. I-2629, σκέψη 15). Ομοίως, βλ. αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 1991, C-159/90, Society for the Protection of Unborn Children Ireland (Συλλογή 1991, σ. I-4685, σκέψη 31) της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-309/96, Annibaldi (Συλλογή 1997, σ. I-7493, σκέψη 13), και διάταξη της 25ης Μαΐου 1998, C-361/97, Nour (Συλλογή 1998, σ. I-3101, σκέψη 19).

Πρόταση

Ενόψει των ανωτέρω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που του υπέβαλαν το Verfassungsgerichtshof και το Oberster Gerichtshof ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προβλέπει η οδηγία 95/46/CE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, δεν καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας αυτής, διότι πραγματοποιείται «στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας. Το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να εκτιμήσει τη συμφωνία μιας τέτοιας ρυθμίσεως προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της εμπιστευτικότητας.